

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

ЛО СЯО

на тему

«ХУДОЖНЯ ШКОЛА ГАНЬСУ: СТАНОВЛЕННЯ, ПРОВІДНІ МИТЦІ ТА СТИЛЬОВІ КОНЦЕПТИ МИСТЕЦТВА КИТАЮ»

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)

Галузь знань 02 – Культура і мистецтво

за спеціальністю 023

«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Актуальність теми. До сьогоденного часу існує доволі багато дисертацій з китайського мистецтва, присвячених цілим видам мистецтва, явищам і напрямкам національного значення. Проте регіональні дослідження, особливо на рівні дисертацій, є поодинокими. Враховуючи відомість (хоча і відносно молодість) академічної школи Гансу, її зосередженість на доволі дослідженій тисячолітній художній спадщини монастирського комплексу Дуньхуан, саме дослідження самотності цього регіонального мистецького осередка залишалося поза межами наукової уваги. Проте всебічне вивчення художньої спадщини і доробку сучасних митців цього регіону надасть можливість унаочнити його внесок, роль і місце в мозаїчній палітрі сучасного китайського мистецтва, що обумовлює актуальність цієї роботи як для китайського контексту, так і для українського сходознавства.

Оцінка обґрунтованості та достовірності наукових положень, їх достовірності та новизни. Унаочнені матеріали та текст дисертаційного дослідження відповідають критеріям підготовки кваліфікаційної роботи цього рівня. Зібраний та досліджений іконографічний матеріал свідчить про широку обізнаність автора, знання контексту і конкретного матеріалу, певний досвід його вивчення та опису. Це дає підстави свідчити про обґрунтованість та

достовірність як викладених наукових положень, так і висновків цієї кваліфікаційної роботи.

Наукова новизна отриманих результатів. В даній роботі вперше визначено основні історико-культурні та регіональні особливості становлення та розвитку школи живопису Ганьсу, зокрема в широкому контексті розповсюдження мистецьких академій в Китаї, проаналізовано художні здобутки митців, цінність мистецької школи «Паломництво. Дуньхуан» для збереження мистецьких традицій, унаочнений взаємозв'язок художньої творчості та регіональної культури, розвиток культурно-мистецької політики регіону в контексті загальнонаціональної політичної ініціативи «Один пояс – один шлях». Заслугою автора є систематизація, аналіз та залучення до наукового обігу матеріалів, документів, творів та персоналій китайських художників ХХІ ст., дослідження особливостей та художніх принципів художньої творчості цього регіону в контексті китайського мистецтва.

Об'єкт, предмет та поставлена проблема дослідження відповідають паспорту спеціальності 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. Структура дисертації та послідовність викладу матеріалу зумовлені метою та завданнями дослідження. Дисертація має структурований вигляд, якісно підібраний ілюстративний матеріал, який має безперечну цінність.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та дотримання вимог академічної доброчинності. Результати дисертаційного дослідження логічно структуровані, сформульовані та викладені в тексті 3 розділів, 7 підрозділів. До роботи додаються альбоми ілюстрацій та перелік ілюстрацій. Текст дисертації успішно пройшов відповідну перевірку, порушень академічної доброчесності не виявлено.

Мова та стиль викладених результатів. Структура дисертації побудована в цілому логічно, хоча деякі тематичні підрозділи, наприклад про

роль Дуньхуану, можна було б структурувати окремо. Але в цілому відчувається послідовність викладу матеріалу, висновки та результати роботи є обґрунтованими. Робота написана українською мовою, з дотриманням наукового стилю викладання. Проте відчувається подекуди використання наукоподібних слів з інших наукових галузей та відповідної фразеології. Разом з цим, здобувач продемонстрував доволі високий рівень володіння українською мовою, що дозволяє адекватно визначити і вирішити позначені наукові проблеми.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Наукові результати дисертаційного дослідження Ло Сяо висвітлені у 5 наукових публікаціях здобувача, включених на дату опублікування до переліку фахових видань України. Всі статті надруковані в різних журналах, що свідчить про широку географію публікацій. Проте останні статті були надруковані у 2022 році. Здобувач також прийняв участь і оприлюднив наукові розвідки у 4-х наукових конференціях в різних країнах, тези яких було також надруковано.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Дисертаційне дослідження Ло Сяо *«Художня школа Ганьсу: становлення, провідні митці та стильові концепти мистецтва Китаю»* має наукову новизну, теоретичне та практичне значення. У роботі основний упор робиться саме на різних контекстах формування та розвитку художньої школи цієї провінції, що раніше не досліджувалося. Виходячи з цього, як рецензент, хочу звернути увагу на кілька зауважень та дискусійних моментів, що мають науково-методологічний, стилістичний і дещо композиційний характер щодо структурування тексту, а саме:

1. У назві роботи є невеличке протиріччя: з одного боку робота присвячена регіональній школі Ганьсу – китайській провінції на півночі центральної частини країни зі столицею у місті Ланьчжоу. З іншого – нібито є

претензія на стильові концепти усього китайського мистецтва. Доречніше було б конкретизувати «Художня школа Ганьсу : становлення, провідні майстри та стильові концепти регіонального мистецького центру Китаю» або «Художня школа Ганьсу та її місце в сучасному китайському мистецтві», що більш відповідало б предмету і суті дослідження.

2. На думку рецензента дещо забагато прописано про організаційно-художні аспекти створення китайських мистецьких академій, що є лише загальним підґрунтям задля створення й функціонування саме Академії Ганьсу. В наукових текстах також прийнято вказувати дати життя важливих постатей, особливо, якщо вони вперше відомі науковому загалу. Це стосується фундаторів Академії Чень Босі, Ван Таньї та інших.

3. Автор обґрунтовано багато уваги привертає до Дуньхуану. Але якщо його художній спадок зіграв таке велике значення у формування ціннісних орієнтирів і сучасної мистецької практики школи Ганьсу, то на думку рецензента, слід було б присвятити цьому явищу окремий розділ. Написано багато дисертацій щодо історико-культурного і художнього значення цього тисячолітнього монастирського комплексу Могао, але бракує праць, присвячених його ролі в сучасному мистецтві регіону. Щонайменше, цей підрозділ 3.1. можна було б цілком закономірно приєднати до другого розділу, де йде мова про Дуньхуан. Тоді б композиційно з'явилася можливість виділити два чи три окремих підрозділи для презентації творчості певних авторських шкіл і персоналій мистецького осередку Ганьсу у 3-му розділі.

Водночас, здається, що писати історію Дуньхуану (с. 74-80) було зайвим, вона загальновідома. Проте частина підрозділу 3.2. присвячена саме ролі Дуньхуану в мистецьких практиках, і це слід було б виділити в окремий підрозділ, або якось назвати відповідно.

4. Автор використовує певні формулювання, наприклад, в анотації «Методологія роботи ґрунтується на загальнонаукових та спеціальних методах дослідження, інтегрованих з мистецтвознавства, історії, культурології, філософії та ін., що сприяло міждисциплінарній синергії

наукової рефлексії», «Евристичний потенціал культурно-історичного підходу» (с. 13), або «Культурні діячі Академії живопису Ганьсу – як насіння, їхні ідеї та творчість вкорінені в землі Північно-Західного Китаю» (с. 41) тощо, які виходять за рамки наукової фразеології.

5. В анотаціях не прописана ані новизна дослідження, ані стисло загальні висновки роботи. Трішки сумбурно і наукоподібно прописана методологія дослідження. Те ж саме стосується деяких пунктів наукової новизни. Наприклад, автор пише «визначено основні історико-культурні та регіональні детермінанти становлення та розвитку школи живопису Ганьсу, зокрема в контексті загальноцивілізаційних засад формування академій живопису Китаю»: детермінанти можна було б замінити на «підґрунтя» чи «особливості», а «загальноцивілізаційних засад» – просто «загальних».

6. В роботі також зустрічаються загальні речі, скажімо про особливості регіональної культури (стор. 32 і далі), які не пояснюють специфіку Ганьсу, а просто констатують зрозумілі речі. Проте можна було б сконцентрувати увагу саме на регіональній своєрідності Ганьсу.

7. Певну дискусійність викликає класифікація творчості сучасних митців за «різнокаліберними» категоріями: «традиційний реалізм, самобутність та пошук «образів»» (стор. 62 у висновках). Не зрозуміло, який аспект тут виступає основним: художня стратегія, стилістика тощо.

На загал важливо відзначити, що ця тема є дуже перспективною, і дане дослідження демонструє магістральні лінії подальших наукових розвідок, яким дещо заважає відчутна кількість загальновідомих матеріалів та констатаційних повторів. Рекомендується у майбутньому надавати переваги загальноприйнятим категоріальним номінаціям і більше аналітичному підходу к осмисленню конкретних напрямків, жанрів і технік.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів. Дисертаційна робота Ло Сяо «Художня школа Ганьсу: становлення, провідні митці та стильові концепти мистецтва Китаю» за актуальністю, теоретичною та практичною цінністю здобутих

результатів, обґрунтованістю висновків повністю відповідає за науковим профілем спеціальності 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненням від 19.05.2023 № 502) і у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №341 від 21.03.2022).

Здобувач Ло Сяо заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Офіційний рецензент:

Євген КОТЛЯР,

кандидат мистецтвознавства, професор,

завідувач кафедри монументального живопису

Харківської державної академії дизайну і мистецтв,

член-кореспондент Національної академії мистецтв України

18 травня 2026 р.

